

НАЗВИ ФІТОГОРМОНІВ У ТЕРМІНОЛОГІЇ САДІВНИЦТВА

Кравченко Т.П., канд. філол. наук, доцентка
Миколаївський національний аграрний університет
<https://orcid.org/0000-0001-5818-8307>

Анотація. порушено проблему входження запозичених біологічних термінів до термінології садівництва та їхня адаптація в сучасній українській мові

Ключові слова: термін, похідні слова, термінологія, суфікс, адаптація.

Жодна наука не існує ізольовано, вона завжди зорієнтована на передовий досвід, який може сприяти її ефективному розвитку. Так сталося і з садівництвом, яке останні два десятиліття дедалі активніше використовує сучасні європейські досягнення для швидкого вирощування здорового садивного матеріалу, а також плодів і ягід з певними смаковими та зовнішніми характеристиками для поліпшення просування цієї продукції на споживчому ринку. Одним із напрямків його інтенсифікації та підвищення стійкості імунітету рослин до біотичних й абіотичних факторів є використання у цій галузі фітогормонів.

Терміносистеми садівництва залучає спеціальні терміни із суміжних термінологій, зокрема останнім часом терміни на позначення фітогормонів. Вони мають обмежену кількість системних зв'язків із власними галузевими термінами та здебільшого функціонують у вищезгаданій термінології з тим самим значенням і без зміни семантичної структури.

Уперше фітогормон виявили під час спостереження за колеоптилем вівса у 1934 році. Цю речовину було названо ауксином й ідентифікували як індолілоцтову кислоту. Нині «ауксини» – це група фітогормонів, які регулюють процеси поділу й розтягу клітин, а також сприяють формуванню коренів, провідних пучків. Ауксини синтезуються у верхівці рослин і переміщуються донизу. Другою назвою ауксину є «індолілоцтова кислота» та її види: індолілмасляна, нафтилоцтова кислоти.

Другою відомою групою фітогормонів стали, виявлені у молоці кокосового горіху в 1955р. американським вченим Ф. Скугом, «цитокініни», які пізніше отримали свою назву. На сьогодні відомі такі види цитокінінів: кінетин, зеатин, бензиламінопурин.

Ці терміни у терміносистеми садівництва функціонують два останні десятиліття і більшість із них запозичені до української з англійської або німецької мов, хоч за своїм походженням є інтернаціоналізмами, сформованими на основі латинської мови. Назви фітогормонів підпорядковувалися нормам мови-реципієнту, зазнали внутрішньомовної еволюції, оскільки вони включені до процесу українського граматичного освоєння (набули роду, числа та відмінку) і словотворення тощо. Проаналізувавши всі ці іншомовні терміни можемо

констатувати, що абсолютна більшість із них, належить до класу іменників чоловічого роду, які здатні відмінюватися за відмінками та набувати форми множини.

Кожне повнозначне запозичене слово має свою структуру, тобто містить взаємопов'язані і співвідносні морфеми. Як зазначає Катерина Городенська, «в українській мові воно (слово) є двоморфемним, тому що до його складу обов'язково входить корінь (носій лексичного значення) і афікс (носій власне-граматичного або словотвірно-граматичного значення), які є мінімальними, далі не членованими значущими одиницями» [Безпояско, 1993, с.6]. Така ж морфемна структура властива й адаптованим до української мови запозиченим словам.

Запозичені терміни-іменники на позначення гормонів досить часто слугують твірними основами для прикметників, оскільки від них часто утворюють похідні одиниці, зокрема назви кислот. Похідні прикметникові словосполучення виникають звичайно за допомогою українських суфіксів **-н-**, **-ов-**, які здатні поєднуватися з іменниковими основами різної структури, семантики та етимології, напр.: жасмонатний сигналінг, ауксинова кислота, цитокінінова паста, жасмонова кислота, гібереліновий сигналінг тощо.

Отже, більшість назв гормонів у граматичній системі української мови стали іменниками чоловічого роду, запозичені були переважно у формі однини, а множину та систему відмінювання утворили за законами мови-реципієнта. Також основи запозичених термінів слугують твірними основами для суфіксальних дериватів. Від зазначених основ найактивніше утворюються за допомогою українських суфіксів **-н-**, **-ов-** прикметники, що свідчить про підпорядкування запозичених назв гормонів до норм української мови.

Список використаних джерел

1. Безпояско О.К., Городенська К.Г. Морфеміка української мови. Київ: Наук. думка, 1987. 211 с.
2. Гормональна система рослин за дії важких металів / І. В. Косаківська, В. А. Васюк, Л. В. Войтенко, М. М. Щербатюк. Київ.: Інститут ботаніки ім. М. Г. Холодного, 2022. 176 с. : [hormonal_monograph_2022.pdf](#)

Abstract. The problem of the introduction of borrowed biological terms into the terminology of horticulture and their adaptation in the modern Ukrainian language is raised

Keywords: term, derived words, terminology, suffix, adaptation.